

शुचिपर्यावरणम् व्याकरण - समास आधारित बहुविकल्पीय प्रश्नाः (MCQs)

प्रश्नाः 1. महानगरमध्ये चलदनिशं कालायसचक्रम् । (रेखांकित पदस्य समास-विग्रहं चिनुत)

(क) कालः च असौ आयसः, तस्य चक्रम्

(ख) कालायसेन चक्रम्

(ग) कालायस चक्रम्

(घ) कालः आयसः चक्रम्

उत्तरम्: (क) कालः च असौ आयसः, तस्य चक्रम् (कर्मधारय और षष्ठी तत्पुरुष)

प्रश्नाः 2. कज्जलमलिनं धूमं मुञ्चति शतशकटियानम् । (रेखांकित पदस्य समास-विग्रहं किम्?)

(क) कज्जलाय मलिनम्

(ख) कज्जले मलिनम्

(ग) कज्जलम् इव मलिनम्

(घ) कज्जलस्य मलिनम्

उत्तरम्: (ग) कज्जलम् इव मलिनम् (कर्मधारय समास)

प्रश्नाः 3. वाष्पयानमाला संधावति वितरन्ती ध्वानम् । (रेखांकित पदस्य समास-विग्रहं चिनुत)

(क) वाष्पयानानां माला

(ख) वाष्पयानस्य माला

(ग) वाष्पयाने माला

(घ) वाष्पयानेन माला

उत्तरम्: (क) वाष्पयानानां माला (षष्ठी तत्पुरुष समास)

प्रश्नाः 4. वायुमण्डलं भृशं दूषितं न हि निर्मलं जलम् । (रेखांकित पदस्य समास-विग्रहं चिनुत)

(क) वायुः च मण्डलं च

(ख) वायोः मण्डलम्

(ग) वायुना मण्डलम्

(घ) वायौ मण्डलम्

उत्तरम्: (ख) वायो: मण्डलम् (षष्ठी तत्पुरुष समास)

प्रश्ना: 5. कुत्सितवस्तुमिश्रितं भक्ष्यं समलं धरातलम् । ('समलम्' पदस्य समास-विग्रहं किम्?)

(क) मलेन सहितम्

(ख) मलस्य अभावः

(ग) मलं मलं प्रति

(घ) मलेन युक्तम्

उत्तरम्: (क) मलेन सहितम् (अव्ययीभाव समास)

प्रश्ना: 6. प्रपश्यामि ग्रामान्ते निर्झर-नदी-पयःपूरम् । ('ग्रामान्ते' पदस्य समास-विग्रहं चिनुत)

(क) ग्रामस्य अन्ते

(ख) ग्रामे अन्ते

(ग) ग्रामात् अन्ते

(घ) ग्रामं प्रति अन्ते

उत्तरम्: (क) ग्रामस्य अन्ते (षष्ठी तत्पुरुष समास)

प्रश्ना: 7. हरिततरूणां ललितलतानां माला रमणीया । ('हरिततरूणाम्' पदस्य विग्रहः कः?)

(क) हरिताः च ते तरवः, तेषाम्

(ख) हरितानां तरूणाम्

(ग) हरितेषु तरुषु

(घ) हरितः तरुः

उत्तरम्: (क) हरिताः च ते तरवः, तेषाम् (कर्मधारय समास)

प्रश्ना: 8. ललितलतानां माला रमणीया । (रेखांकित पदस्य समास-विग्रहं चिनुत)

(क) ललिताः च याः लताः, तासाम्

(ख) ललितानां लतानाम्

(ग) ललिताः लताः

(घ) ललितासु लतासु

उत्तरम्: (क) ललिताः च याः लताः, तासाम् (कर्मधारय समास)

प्रश्नाः 9. नवमालिका रसालं मिलिता रुचिरं सङ्गमनम् । ('नवमालिका' पदस्य समास-विग्रहं किम्?)

(क) नवा मालिका

(ख) नवस्य मालिका

(ग) नवा च असौ मालिका

(घ) नवे मालिका

उत्तरम्: (ग) नवा च असौ मालिका (कर्मधारय समास)

प्रश्नाः 10. अयि चल बन्धो! खगकुलकलरवगुञ्जितवनदेशम् । ('खगकुलम्' पदस्य विग्रहं चिनुत)

(क) खगानां कुलम्

(ख) खगस्य कुलम्

(ग) खगे कुलम्

(घ) खगैः कुलम्

उत्तरम्: (क) खगानां कुलम् (षष्ठी तत्पुरुष समास)

प्रश्नाः 11. पुर-कलरवसंभ्रमितजनेभ्यो धृतसुखसन्देशम् । ('सुखसन्देशम्' पदस्य विग्रहः कः?)

(क) सुखाय सन्देशम्

(ख) सुखात् सन्देशम्

(ग) सुखस्य सन्देशम्

(घ) सुखे सन्देशम्

उत्तरम्: (ग) सुखस्य सन्देशम् (षष्ठी तत्पुरुष समास)

प्रश्नाः 12. प्रस्तरतले लतातरुगुल्माः नो भवन्तु पिष्टाः । ('लतातरुगुल्माः' पदस्य समास-विग्रहं किम्?)

(क) लता च तरुः च गुल्माः च

(ख) लतातरवः च गुल्माः च

(ग) लता च तरुः च गुल्मः च

(घ) लतानां तरूणां गुल्माः

उत्तरम्: (ग) लता च तरुः च गुल्मः च (इतरेतर द्वंद्व समास)

प्रश्नाः 13. पाषाणी सभ्यता निसर्गे स्यान्न समाविष्टा । (रेखांकित पदस्य समास-विग्रहं चिनुत)

(क) पाषाणमयी सभ्यता

(ख) पाषाणस्य सभ्यता

(ग) पाषाणे सभ्यता

(घ) पाषाणात् सभ्यता

उत्तरम्: (क) पाषाणमयी सभ्यता (कर्मधारय समास)

प्रश्नः 14. मानवस्य कल्याणाय शुद्धं पर्यावरणम् आवश्यकम् । ('पर्यावरणम्' पदस्य विग्रहः कः?)

(क) परी आवृतं यत् तत्

(ख) परितः आवृतं जगत्

(ग) परि समन्तात् आव्रियते अनेन इति

(घ) पर्यावरणस्य समाहारः

उत्तरम्: (ग) परि समन्तात् आव्रियते अनेन इति (प्रादि तत्पुरुष / उपपद)

प्रश्नाः 15. एकान्ते कान्तारे क्षणमपि मे स्यात् सञ्चरणम् । ('एकान्ते' पदस्य विग्रहं चिनुत)

(क) एकः च असौ अन्तः, तस्मिन्

(ख) एकस्य अन्ते

(ग) एके अन्ते

(घ) एकस्मात् अन्तात्

उत्तरम्: (क) एकः च असौ अन्तः, तस्मिन् (कर्मधारय समास)

प्रश्नाः 16. कुत्सितवस्तुमिश्रितं भक्ष्यं समलं धरातलम् । ('धरातलम्' पदस्य विग्रहः कः?)

(क) धरायाः तलम्

(ख) धरया तलम्

(ग) धरायां तलम्

(घ) धरा च तलम्

उत्तरम्: (क) धरायाः तलम् (षष्ठी तत्पुरुष समास)

प्रश्नाः 17. समीरचालिता कुसुमावलिः मे वरणीया स्यात् । ('समीरचालिता' पदस्य विग्रहं चिनुत)

(क) समीरेण चालिता

(ख) समीरस्य चालिता

(ग) समीराय चालिता

(घ) समीरे चालिता

उत्तरम्: (क) समीरेण चालिता (तृतीया तत्पुरुष समास)

प्रश्ना: 18. कुसुमावलिः समीरचालिता स्यान्मे वरणीया । ('कुसुमावलिः' पदस्य विग्रहः कः?)

(क) कुसुमानाम् आवलिः

(ख) कुसुमैः आवलिः

(ग) कुसुमाय आवलिः

(घ) कुसुमेषु आवलिः

उत्तरम्: (क) कुसुमानाम् आवलिः (षष्ठी तत्पुरुष समास)

प्रश्ना: 19. वनदेशम् प्रति चल बन्धो! ('वनदेशम्' पदस्य समास-विग्रहं चिनुत)

(क) वनस्य देशम्

(ख) वने देशम्

(ग) वनाय देशम्

(घ) वनेन देशम्

उत्तरम्: (क) वनस्य देशम् (षष्ठी तत्पुरुष समास)

प्रश्ना: 20. मानवस्य कृते जीवितमरणम् एव अस्ति अत्र । ('जीवितमरणम्' पदस्य विग्रहः कः?)

(क) जीवितं च मरणं च

(ख) जीविते मरणे

(ग) जीवितस्य मरणम्

(घ) जीवितात् मरणम्

उत्तरम्: (क) जीवितं च मरणं च (द्वंद्व समास)